

Umhverfis- og auðlindaráðuneytið
Bt. Skrifstofu landgæða
Skuggasundi 1
101 Reykjavík
postur@uar.is

Reykjavík, 10. febrúar 2021
Tilvísun okkar: M-2021-006 / 00.11

Efni: Umsögn um tillögu til þingsályktunar um áætlun um vernd og orkunýtingu landsvæða.

Vísað er til máls nr. S-19/2021 í Samráðsgátt stjórnvalda þar sem umhverfis- og auðlindaráðuneytið kynnir til umsagnar drög að breytingu á lögum nr. 48/2011 um verndar- og orkunýtingaráætlun ásamt skilabréfi starfshóps þriggja ráðuneyta sem vann að tillögum um meðferð vindorku innan verndar- og orkunýtingaráætlunar.

Landsvirkjun fagnar áformum um skýrari reglur varðandi uppbyggingu vindorku á Íslandi. Ánægjuefni er að vilji sé til að sérstaða vindorku sem orkukosts sé tekin til greina og að leyfisferli vindorkukosta verði markvissara, einfaldara og skjótari en nú er.

Um mikilvægt mál er að ræða en ljóst er að vindorka býður upp á mikla möguleika og gæti hæglega orðið þriðja stoð íslenska raforkukerfisins á komandi árum. Aðstæður hér á landi eru hagstæðar til nýtingar vindorku og eru samlegðaráhrif með vatnsafla mikil.

Í ljósi ofangreinds telur Landsvirkjun að ferli verndar- og orkunýtingaráætlunar sé ekki hentugt til afgreiðslu á vindorkukostum. Fyrirtækið telur mikilvægt að taka tillit til sérstöðu þessa orkukosts og að ganga ekki framhjá ákvörðunarvaldi sveitafélaga við uppbyggingu vindorku.

Landsvirkjun vill koma eftirfarandi athugasemdum á framfæri:

Tillögur starfshóps þriggja ráðuneyta um málefni vindorkunnar

Í umsögn Landsvirkjunar frá desember 2019 um áform lagasetningarinnar (mál S-303/2109) hvatti Landsvirkjun til þess að „tekin verði af tvímæli um að nýtingin falli ekki undir lög um verndar- og orkunýtingaráætlun og að við ákvörðun um val á staðsetningum verði ákvörðunarvald í höndum sveitarfélaga í samræmi við skipulagslög“.

Landsvirkjun er ósammála þeirri niðurstöðu starfshópsins að rétt sé að vindorka stærri að uppsettu afl en 10 MW verði sem slík hluti af rammaáætlun skv. lögum nr. 48/2011, þ.e. falli almennt undir gildissvið laganna. Fullnægjandi ætti að vera að landskipulagsstefnan fjalli um staðsetningu vindorkuvera í landslagi út frá skipulagslegum forsendum eins og gert er í Skotlandi. Samkvæmt frumvarpinu er hins vegar farin sú leið að blanda saman skosku aðferðarfræðinni og rammaáætlun með tilheyrandi flækjustigi.

Landsvirkjun minnir á að ef leyfisferli vindorkukosta með uppsett afl meira en 10 MW verður mikið seinvirkara en leyfisferli vindorkukosta með uppsett afl minna en 10 MW þá aukast líkur á því að byggt verði mikið af stökum vindmyllum í stað færri og stærri vindlunda. Slíkt getur ekki verið umhverfislega æskilegt eins og fram kemur í skýrslu starfshópsins.

Lög um verndar og orkunýtingaráætlun

Eins og áður er fram komið fagnar Landsvirkjun markmiði lagabreytingar sem felur í sér skjótari og skilvirkari leyfisferli og skýrari leikreglur við uppbyggingu vindorku. Við nýtingu vindorku er ekki verið að nýta auðlindir jarðar með sama hætti og þegar varmi í jörðu eða rennsli og fall í ám er nýtt til orkuvinnslu. Því er um að ræða ólíka auðlind enda er tæknilega unnt að reisa vindmyllur og vindorkuver nánast hvar sem er þó að sjálfsögðu séu skilyrði til þess ólík.

Tími til undirbúnings vindorku er skemmri en vegna vatnsafls og jarðvarma og kostnaður minni. Framkvæmdin er einfaldari, byggir á staðlaðri framleiðslu og unnt er að fjarlægja mannvirkin og oftast koma landi aftur í svipað horf þegar starfsemi er hætt. Uppbygging vindorkuvera getur að miklu leyti verið afturkræf sé vilji til þess að nýta landið til annars en orkuvinnslu.

Ákvörðunarvald varðandi nýtingu landssvæða er almennt í höndum sveitarfélaga enda er skipulagsvaldið þeirra samkvæmt lögum. Markmið skipulagslaga eru skýr, vinna við skipulagsáætlanir og afgreiðsla þeirra er í föstum farvegi þar sem aðkoma almennings og hagsmunaaðila er tryggð. Mat á umhverfisáhrifum áætlana er jafnframt ferill sem er vel þekktur og margreyndur. Skipulagsáætlanir skýra rétt landeigenda til nýtingar lands og framkvæmda. Vegna eðlis vindorkunnar er hægt að reisa vindorkuver víða og jafnframt geta slíkar framkvæmdir verið í höndum tiltölulega lítilla fyrirtækja. Landsvirkjun telur eðlilegt að í skipulagsáætlunum ákveði sveitarfélög hvort og hvar megi reisa vindmyllur með sama hætti og við töku annarra ákvarðana um landnotkun t.a.m. iðnað, íbúðarbyggð, náttúruvernd, skógrækt, landbúnað, og ferðaþjónusta. Slík starfsemi kallar eins og vindorkan gjarnan á leyfi frá fleiri aðilum. Landsvirkjun telur að ekki sé þörf á aðkomu rammaáætlunar í þessu ferli að því gefnu landskipulagsstefna fjalli um staðsetningu vindorkuvera í landslagi út frá skipulagslegum forsendum eins og gert er í Skotlandi.

Drög að þingsályktun og korti (vefsjá)

Lagafrumvarpinu fylgja ófullgerð drög að tillögu til þingsályktunar um stefnu stjórnvalda um staðsetningu vindorkuvera í landslagi og náttúru Íslands og ófrágengin drög að korti sem er aðgengilegt í vefsíðu. Landsvirkjun gerir ráð fyrir að þessi skjöl verði auglýst til umsagnar í samráðsgátt stjórnvalda þegar þau eru tilbúin og mun veita umsögn um þau þá og þegar þau verða auglýst. Landsvirkjun telur mikilvægt að í þessari vinnu verði staðsetningu vindorkuvera ekki settar of þröngar skorður á stigi rammaáætlunar og minnir á að umræddar framkvæmdir falla undir lög um mat á umhverfisáhrifum.

Landsvirkjun vill einnig taka fram að við nýtingu landssvæða vegna staðsetningar vindorkuvera er afar mikilvægt að framlögð kort séu fullnægjandi. Þar þyrfti að taka tillit til mismunandi landforma, náttúrufars, verndarsvæða og annarra þátta sem tengist staðsetningu slíkra orkuvera. Með frumvarpinu fylgja drög að korti sem að mati Landsvirkjunar telst ekki vera fullnægjandi til að taka upplýstar ákvarðanir um slíkar staðsetningar. Einnig þarf að vera skýrt hver hefur með slíka kortagerð að gera, hvernig meðferð slíkrar kortlagningar yrði háttað, hvaða réttaráhrif slíkt hefði og hvaða aðkomu hagaðilar hefðu að þeirri vinnu. Í slíkri vinnu þarf til að mynda að liggja fyrir hvernig viðmið um óbyggð víðerni eru skilgreind sem er afar þýðingarmikið við staðsetningu vindorkuvera. Landsvirkjun hefur áður bent á í umsögn sinni um tillögu að viðauka við Landsskipulagsstefnu 2015-2026 að tilgreint verði í landskipulagsstefnu aðferðafræði kortlagningar óbyggða víðerna, aðkomu hagaðila og hvar hægt sé að nálgast útgefið og/eða opinbert kort hverju sinni ásamt lýsingu á víðernissvæðum. Landsvirkjun ítrekar einnig mikilvægi þess að hafa samráð við slíka kortagerð.

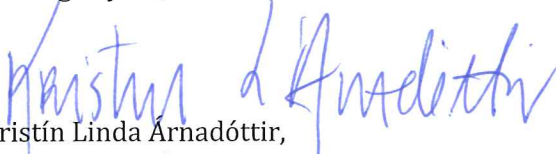

Landsvirkjun tekur undir mikilvægi þess að leysa þá stöðu sem hefur hindrað nýtingu vindorku hér á landi undanfarin misseri. Vindorka hefur mikla sérstöðu og möguleika hér á landi og getur komið til móts við spár um aukna raforkuþörf. Þessi orkukostur gefur smærri aðilum tækifæri til að koma inn á orkumarkaðinn og er að mestu afturkræfur. Áherslur á borð við „shared ownership“ virkjunaraðila og nærsamfélaga þessa verkefna, líkt og sjá má í Skotlandi og fleiri löndum innan Evrópu, gæti tryggt ávinning umfram opinber gjöld innan sveitafélaga.

Landsvirkjun vill jafnframt benda á að í sameiginlegri skýrslu raforkuflutningsfyrirtækja Norðurlandanna er því spáð að árleg raforkuvinnsla vindorku fari úr um 40 TWst árið 2018 í 90 TWst árið 2030. Landsvirkjun telur mikilvægt að stjórnvöld hamli ekki þróun vindorku hér á landi með óskilvirkum lagaramma.

Í ljósi þess er hvatt til þess að tekin verði af tvímæli um að nýtingin falli ekki undir lög um verndar- og orkunýtingaráætlun og að við ákvörðun um val á staðsetningum verði ákvarðanavald í höndum sveitarfélaga í samræmi við skipulagslög. Telji stjórnvöld þörf á sérstakri opinberri stefnumörkun verði hún almenn og taki til þátta sem miði að sjálfbærri þróun en feli ekki í sér sértæka flokkun landsvæða.

Virðingarfyllst,

Kristín Linda Árnadóttir,
aðstoðarforstjóri

Óli Grétar Blöndal Sveinsson,
framkvæmdastjóri þróunarsviðs

